एकाइ ५ · लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा

कार्यपत्र

पूर्णाङ्क ३४

नाम _____ कक्षा _____ रोल नं. _____ मिति _____ प्राप्ताङ्क _____ / ३४

१ शब्दार्थ [३]

समूह 'क' का शब्दको अर्थ समूह 'ख' बाट पहिचान गरी जोडा मिलाउनुहोस्। समूह 'ख' का दुईओटा अर्थ बढी छन्। प्रत्येक जोडाको ०.५ अङ्क छ।

समूह 'क'		समूह 'ख'
१. विराट्	☐	**क.** ओज भएको, प्रभावशाली
२. स्रष्टा	☐	**ख.** चारैतिरबाट घेरिएको
३. अनवरत	☐	**ग.** रचना वा सिर्जना गर्ने व्यक्ति
४. मुखाग्र	☐	**घ.** मृत्यु
५. ओजस्वी	☐	**ङ.** कण्ठ भएको, कण्ठस्थ
६. देहावसान	☐	**च.** भविष्य देख्न सक्ने क्षमता
		छ. अत्यन्त ठुलो, विशाल
		ज. निरन्तर, लगातार

२ सङ्क्षिप्त र सिङ्गो शब्द [२]

क र ख का सङ्क्षिप्त शब्दको पूरा रूप लेख्नुहोस् र ग र घ का पदावलीका सट्टा आउने सिङ्गो शब्द लेख्नुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

क. मावि .....
ख. प्रजिअ .....
ग. तुरुन्तै कविता रच्न सक्ने कवि .....
घ. मृत्युपछि .....

३ ठिक कि बेठिक? [२]

पाठ्यपुस्तकको पृष्ठ ५१ देखि ५७ सम्म रहेको 'लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा' जीवनी पालैपालो सस्वर वाचन गर्नुहोस्। त्यसपछि वाक्य ठिक भए ✓ र बेठिक भए ✗ चिह्न लगाउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

i. देवकोटाको जन्म दसैँको टीकाका दिन भएको थियो। ☐

ii. दरबार हाइस्कुलका शिक्षकले देवकोटालाई 'बडेन पोइट' अर्थात् कोपिला कवि भनेका थिए। ☐

iii. 'मुनामदन' देवकोटाको महाकाव्य हो। ☐

iv. वि.सं. २०१४ मा देवकोटा डा. केआई. सिंहको मन्त्रीमण्डलमा शिक्षामन्त्री बने। ☐

४ जीवनीको बोध [८]

'लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा' जीवनीका आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस्।

क. जन्म नक्षत्रअनुसार देवकोटाको नाम के राखिएको थियो? [१]

ख. दाजुलाई लेख्न लगाएको भन्ने साथीहरूको आरोप देवकोटाले कसरी गलत साबित गरे? [१]

ग. २५/२६ वर्षको उमेरमा देवकोटाले कस्तो पारिवारिक वियोग भोग्नुपऱ्यो? [२]

घ. देवकोटाले नेपाली भाषा, साहित्य र शिक्षामा पुऱ्याएको योगदान जीवनीका आधारमा लेख्नुहोस्। [४]

५ बोध प्रश्नोत्तर [४]

दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस्।

रमिताको कविता कापी

धादिङको एउटा गाउँकी रमिता बाख्रा चराउन जाँदा पनि खल्तीमा सानो कापी बोकेर हिँड्थिन्। खोलाको सुसाइ, चराको चिरबिर र आमाको दुःख, जे देख्थिन् त्यसैलाई उनी कवितामा उतार्थिन्। साथीहरू उनलाई 'कविनी' भनेर जिस्काउँथे, तर उनले लेख्न छाडिनन्। एक दिन विद्यालयको साहित्यिक कार्यक्रममा उनले 'आमाको हँसिया' शीर्षकको कविता सुनाइन्। कविता सुनेर शिक्षकका आँखा रसाए र जिस्काउने साथीहरूले नै सबैभन्दा पहिले ताली बजाए। प्रधानाध्यापकले उनको कविता विद्यालयको भित्तेपत्रिकामा टाँस्न लगाउनुभयो। त्यस दिनदेखि रमिताले कविता लेख्न कहिल्यै लाज मानिनन्।

क. रमिता बाख्रा चराउन जाँदा के बोकेर हिँड्थिन्?
ख. रमिता कस्ता कुरालाई कवितामा उतार्थिन्?
ग. साहित्यिक कार्यक्रममा कविता सुनाएपछि के भयो?
घ. रमिता र देवकोटाको जीवनमा कुन समानता देख्न सकिन्छ?

६ कारक र विभक्ति [२]

दिइएको वाक्यमा गाढा अक्षरमा लेखिएका पदको कारक र विभक्ति लेख्नुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

आमाले भान्सामा चुलोबाट भात झिकेर **भाइलाई** दिनुभयो।

७ सरल र तिर्यक् कारक [२]

दिइएका पदलाई सरल र तिर्यक् कारकमा छुट्याउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

रमेश, रमेशले, केटाहरू, यो

८ शुद्ध शब्द पहिचान [१]

दिइएका शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानी गोलो लगाउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

i. **क.** परिक्षा **ख.** परीछ्या [०.५]
ग. परीक्षा **घ.** परिछ्या

ii. **क.** ओक्षान **ख.** ओछ्यान [०.५]
ग. ओक्ष्यान **घ.** ओच्छान

९ वाक्य सम्पादन [२]

'क्ष' र 'छ्य' को अशुद्धि सच्याएर वाक्य पुनर्लेखन गर्नुहोस्। प्रत्येक शुद्धिको ०.५ अङ्क छ।

शिछ्यकले कछ्याको परिछ्याको नतिजा सुनाउँदा मैले आँसु पक्षौरीले पुछैं।

१० बुँदाका आधारमा जीवनी [४]

दिइएका बुँदाका आधारमा भानुभक्त आचार्यको छोटो जीवनी तयार पार्नुहोस्।

जन्म: वि.सं. १८७१ असार २९, चुँदी रम्घा, तनहुँ — बुबा धनञ्जय आचार्य, आमा धर्मावती — हजुरबुबा श्रीकृष्ण आचार्यबाट घरमै संस्कृत शिक्षा — घाँसीको कुराबाट प्रभावित भई 'घाँसी' कविता — संस्कृतको रामायणलाई सरल नेपालीमा रचना — अन्य कृति: भक्तमाला, प्रश्नोत्तर, वधूशिक्षा — मोतीराम भट्टले 'आदिकवि' भनी चिनाए — निधन: वि.सं. १९२५ — असार २९ भानु जयन्ती

११ सोच्नुहोस् [४]

सोचेर तर्कसहित उत्तर लेख्नुहोस्।

लक्ष्मीपूजाका दिन जन्मे पनि देवकोटा जीवनभर अभावमै बाँचे, तैपनि अमर भए। मान्छेलाई महान् बनाउने कुरा धन हो कि अरू केही? जीवनीका आधारमा तर्क दिनुहोस्।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
https://science-playground.com/learn/grade-10-nepali/laxmi-prasad-devkota